

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 20. V Ljubljani, 31. decembra 1914. Letnik XXXI.

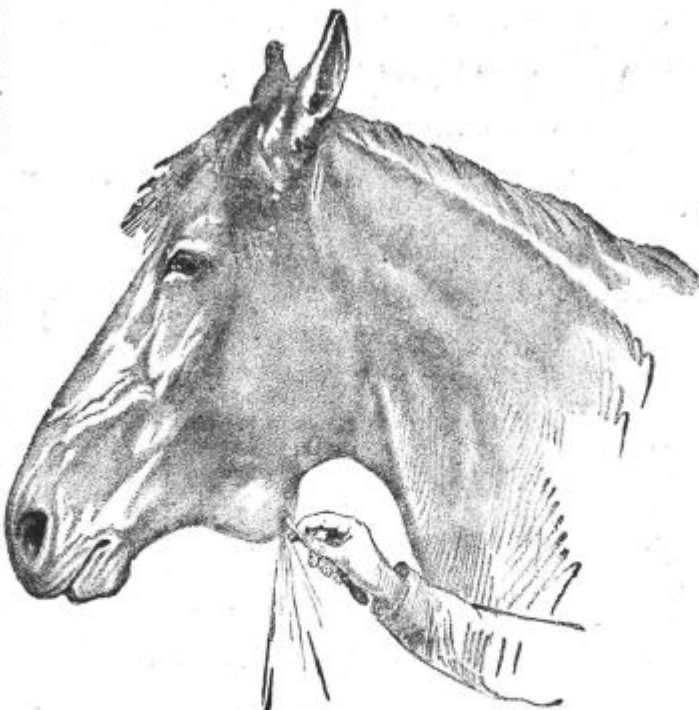
Obseg: Zdravljenje gnojnih bul na koži in divje meso. — Perocid. — Vzgoja gozdov in izpremenitev bukovih gozdov v mešane. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Zdravljenje gnojnih bul na koži in divje meso.

Na živalskem telesu se mnogokrat delajo bule, in sicer vsled otiske, udarca ali obolenja pod kožo. Take bule so posledice otečenja. Otok je navadno vroč in ne prižadeva prevelikih bolečin.

Zelo je koristno, če se vsaka taka bula hitro ozdravi, da brez posledic sama izgine. V to svrho je precej, ko se kaka taka oteklina ali bula pokaže, ki je nastala vsled otiske ali udarca, devati nanjo mrzle obkladke, najbolje z ledom ali pa z mrzlo vodo, ki se ji primeša 25 g svinčenega sladkorja in 12 g galuna na liter.

Če pa bolečine ne odnehajo in se celo večajo ter oteklina vidno ne splahne, potem je z vso pravico domnevati, da se je bula znotraj pričela gnojiti. V tem slučaju je takoj prenehati z mrzlimi obkladki ter jih je nadomestiti z gorkimi, ki gnojenje pospešujejo in pomagajo, da bula hitro dozori. Zelo dobro domače sredstvo je navezovanje reči, ki toploto dolgo drže, n. pr. vroča kuhana lanena moka.

Podoba 83.

Bula v koži se predre z ostrim nožem.

Če je bila dovolj dozorela, se sama odpre, in gnoj izteče. Mnogokrat je pa gnojenje jako globoko, bula se sama odsebe ne predre, dela bolečine in gnoj znotraj razjeda ter povečuje nevarnost. V takem slučaju je bulo takoj, ko je dozorela, z ostrim nožem prerezati (glej pod. 83.) Preden se nož rabi, ga je temeljito osnažiti; najbolje ga je v vodi skuhati, da se zamore vsi trosi, ki bi utegnili rano okužiti in povzročiti snetivost. Istotako je osnažiti vse reči, ki pridejo z rano v dotiko.

Globoko segajoče bule naj vedno le živinozdravnik prereže, ker lahko nastane krvavenje, ki ga le veščak more ustaviti.

Naj se je bula sama predrla ali smo jo prerezali vselej je gnoj popolnoma odstraniti iz votline in je nastalo rano dobro izprati. Iztisnjeno bulo je znotraj na dan 2—3 krat izprati z mlačno vodo, ki se ji na liter doda 2 g lizola. Za izbrizganje bulne votline kaj dobro

služi kavčukova žogasta brizgalnica, kakor jo kaže podoba 84.

Če se gnoj ne iztisne pravočasno in se znotraj na popisani način dobro ne očisti, potem se kaj rado

dela divje meso, ki rase zunaj na koži nalik rdečim bradavicam (glej pod. 85.)

Istotako ni dobro, če se prerezana bula prebitro zaceli, dokler ni zanesljivo očiščena, zato je v rano prve dni med snaženjem vtekni razkuženega bombaža, ki obenem razkuževalno učinkuje.

Če se je vendar naredilo divje meso, je poklicati živinozdravnika, ki ga odreže in s primernim postopanjem prepreči, da divje meso ne rase dalje in se rana lepo zaceli.

Perocid,

nadomestilo bakrene galice pri zatiranju peronospore.

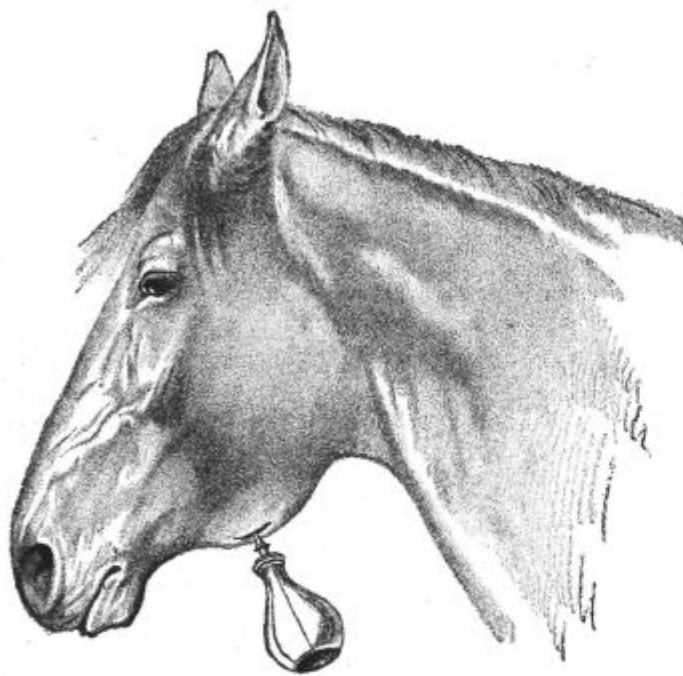
Eden prvih avstrijskih veščakov za vinarstvo, dvorni svetnik K. Portele v kmetijskem ministrstvu je priobčil v 48. št. „Allgemeine Wein-Zeitung“ z dne 26. novembra t. l. sledeči spis o „perocidu“, kot novem

vplivati na nje ceno. Hvale in priznanja smo dolžni našim preskušališčem za trud in uspeh v tej zadevi.

Dolgo se že pečam z zatiranjem peronospore, pa dosedaj še nikdar nisem priporočal nikakega nadomestila stare in dobre mešanice bakrene galice in apna, čeprav mislim, da mi gre v teh stvareh beseda.

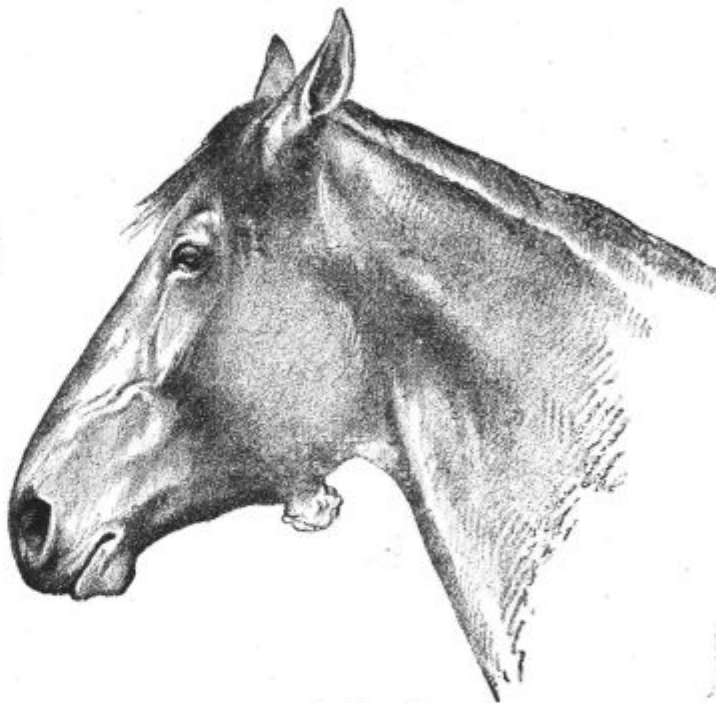
Če storim to sedaj in novo sredstvo toplo priporočam, temu vzrok so opazovanja resnih mož, ki soglašajo v tem, da se more imenovati perocid prav dobro učinkujoče sredstvo, dalje okoliščina, da se škropilna tekočina perocidova pripravlja na isti način kot ona bakrene galice, da je perocid razmeroma cenejši kot bakrena galica, da se novo sredstvo more dobiti v velikih množinah in naposled, da se gre za preparat, v katerem ni bakra.

Toplo je pozdraviti dejstvo, da stopajo izdelovalci preparata, t. j. Združene kemične tvornice Landau, Kreidl, Heller & Cie. na Dunaju v Foridsdorfu, pred širšo javnost s perocidom šele sedaj, ko so poskusi že

Podoba 84.

Izbrizgovanje predrtje ali prerezane bule z žogasto brizgalnico.

Podoba 85.

Divje meso, ki se je naredilo vsled napačnega ravnanja z gnojno bulo in se mora odstraniti.

sredstvu za zatiranje peronospore.

Dvorni svetnik Portele piše:

Na podlagi večletnih poskusov, ktere je vršila c. kr. postaja za kmetijsko bakteriologijo in rastlinsko varstvo na Dunaju na svojih poskuševališčih v Kremsu, v Gumpoldskirchnu in v Znojmu, in kterih so se udeleževali v poslednjih letih tudi c. kr. kmetijsko-kemijsko preskušališče v Gorici, c. kr. kmetijsko učilišče in preskušališče v Spljetu ter deželno kmetijsko učilišče in preskušališče v St. Michele ob Adiži, zaključenih letos z zelo povoljnim uspehom, se more reči, da je perocid polnovredno nadomestilo bakrene galice pri zatiranju peronospore na trti.

Stara želja po preparatu, ki bi ne imel v sebi bakra, pa bil kljub temu za zatiranje peronospore kar najboljši, se je izpolnila. Pri današnjih razmerah, vsled kterih ni neverjetno, da bo prihodnje leto bolj malo bakrene galice, je to posebno važno, zlasti še, ker je perocid bistveno cenejši in bo mogel torej tudi ugodno

zaključeni, da torej sredstva ne bo treba šele preskušati na stroške vinogradnikov, kar se pogosto godi pri vpeljavanju novih sredstev za pokončevanje škodljivcev.

Surovina, iz ktere se izdeluje perocid, je peskasta, kristalasta, kovinsko-svetla rudnina, monacit imenovana; kemično je to cer-torijev fosfat, ki se dobiva mehaničnim potom iz naplavljenega peska na posameznih točkah zemeljskega površja, ponajveč v Braziliji. Monacit rabijo za pripravljanje torove prsti, to je ene izmed takozvanih redkih prsti, ki služijo izdelavi Aurovih žaril. Postranski pridelek pri dobivanju torove prsti iz monacita je mešanica drugih redkih prsti, s skupnim imenom „ceritovih prsti“; te obstajajo iz oksidov redkih prvin cera, didima in lantana. Te redke prsti je zelo težko razdružiti in te tvorijo z žvepleno kislino sulfate, s skupnim imenom zvane perocid; za oko je to kristalast bel prah, ki cika na rdeče.

Tvornica Landau, Kreidl, Heller & Komp. si je dobila

patent za izdelovanje perocida po vseh deželah, ki so za to kakega pomena; razpečavanje perocida pa je prepustila tvrdki Josef Heller na Dunaju (I. Schafflergasse 6) in tvrdki Heller & Schiller v Pragi.

Prodajalci garantirajo za najmanj 45 % ceritovih prsti, vezanih na žvepleno kislino. Preparatu je primešanega nekaj kalcijevega oksida, železnega oksida in kremenčeve kisline, kar pa je brez pomena in vpliva.

Za preizkušnje glede množine učinkujočih snovi je tvornica sklenila posebne pogodbe s c. kr. kmetijsko-kemijskima preskušališčima na Dunaju (II. Trunnerstrasse 3) in v Gorici.

Škropilna tekočina perocidova se more pripraviti prav tako kot mešanica bakrene galice in apna.

Da se perocid raztopi, naj se obesi vrečica s kristalasto soljo v odmerjeno množino vode. Ko se je sol raztopila, se neutralizuje z gostim beležem. Koliko je tekočina neutralizovana, to nam pove poskus z fenolfitaleinovim ali pa z lakmusovim popirjem. Umestno je raztopljeni perocid pomešati v belež, kakor bi se pravzaprav moralo delati tudi pri napravi bakrenogalične tekočine, in ne narobe.

Po neki objavi c. kr. nadinšpektorja Gvozdenoviča, katere rokopis mi je dalo c. kr. kmetijsko-kemijsko preskušališče v Gorici na uporabo in ki se svoječasno na primernem mestu objavi, ostane prav pripravljena perocidova raztopina z apnom vedno porabna. Mali apnenoperocidni kosmiči se ne izpreminjajo, apneni kosmiči bakrene galice pa čez nekaj časa kristalizujejo in ne ostanejo tako dobro na oškropljenih trsnih delih. Apnene perocidove mešanice moremo torej pripraviti za dlje časa naprej, ne da bi se zaradi postanosti slabejše oprijemala trte. Perocidova mešanica naposled tudi ni strupena.

Da moremo računati z gotovim uspehom, je dobro apneno perocidovo mešanico napraviti tako, da ima za polovico več perocida nego ima apnena bakrenogalična mešanica bakrene galice.

Kjer se je dosedaj uporabljalo 1 kg bakrene galice za napravo 100 l apnene bakrenogalične tekočine, tam naj se uporabi 1,5 kg perocida, in kjer so škropili dosedaj z 2 % apneno bakrenogalično mešanico, tam naj se škropi s 3 % apneno perocidovo mešanico. 100 kg perocida stane 40 K.*) Če računamo ceno bakrene galice 70 K za 100 kg, stane bakrena galica v 100 l 2 % mešanice K 1,40, perocid v 100 l 3 % raztopine pa velja le K 1,20. 3 % perocidova mešanica je torej za okroglo 15 % cenejša nego 2 % bakrenogalična mešanica.

Če je cena bakrene galice višja nego 70 K za 100 kg, potem je razmerje cen za perocid še ugodnejše.

Z ozirom na to, da si bodo morale kmetijske organizacije v vinorodnih krajih in vinogradniki v kratkem priskrbeti v zatiranje peronospor potreben material za prihodnje leto, se mi je zdelo potrebno že pred objavo poročil raznih preskušališč, ki so uporabljala v svrhu poskusov perocid, na tem mestu prav posebno opozoriti na perocid kot novo in zares priporočljivo sredstvo za zatiranje peronospor.

Po mojem mnenju pomenja uporaba perocida začetek nove dobe v zatiranju peronospor na trti in pa začetek neodvisnosti vinogradnikov od raznih zvez za napravo in prodajo bakrene galice.

* * *

Med tem časom se je perocid znatno podražil, istotako bakrena galica.

Izključno zalogo perocida za Kranjsko je prevzela c. kr. kmetijska družba v Ljubljani, ki ga je že kupila več vagonov. Perocida bo pa letos, oziroma prihodnje leto še veliko premalo izdelanega, da bi znatno mogel tekMOVATI z modro galico in že sedaj je tvornica ceno perocidu dvignila in je od naše družbe naročeno množino skrčila. C. kr. kmetijska družba kranjska odaja perocid v celih vrečah s 100 kg vsebine po 50 K iz svojega skladišča v Ljubljani, in sicer le proti takojšnjem plačilu ali proti povzetju. Naročila se že sedaj sprejemajo in kdor hoče biti pomladi na varnem, da bo imel trte sčim škropiti, naj naročitve ne odlašaj, kajti prihodnjo pomlad bo prav gotovo zmanjkalo modre galice in istotako perocida, ki ga tako ne bo veliko izdelanega. Ne glede na to je pa gotovo, da bosta modra galica in perocid v ceni še znatno poskočila.

Vzgoja gozdov in izpremenitev bukovih gozdov v mešane.

Spisal A. Guzelj, c. kr. višji gozdarski komisar v p. (Konec.)

III.

Zanimivi so izkazi zadnjega statističnega poročila c. kr. kmetijskega ministrstva, v katerih so razvrščeni gozdi celih kronovin in posameznih glavarstev v igličaste, listnate in mešane, in v katerih je navedeno, koliko lesa zraste povprečno v njih na leto.

Iz teh izkazov povzamemo, da je v Šleziji, kjer obsegajo igličasti gozdi 106.951 hektarov, listnati 11.571 ha in mešani 60.509 ha, izmed vseh kronovin najvišji povprečni letni prirastek, namreč 4,5 kubičnih metrov na hektaru, od ktere ga je porabno 75 % za stavbni les in le 25 % odpade na drva. Skoraj enako ugodno razmerje glede prirastka stavbnega lesa in drv je na Češkem in Koroškem.

Najnižji povprečni letni prirastek 1,3 kubičnih metrov na hektaru, in sicer le 9 % stavbnega lesa in 91 % drv ima Dalmacija, kjer je 22.853 ha igličastih, 344.440 ha listnatih in 14.385 ha mešanih gozdov. Nič bolje ni na tem Primorskem. Kranjska se giblje v tem oziru v sredini, kajti igličasti gozdi merijo 137.437 ha, listnati 168.095 ha in mešani 136.435 ha, prirase pa povprek na hektaru letno 2,7 kubičnih metrov, in sicer 49 % stavbnega lesa in 51 % drv.

Zelo se razlikujejo med seboj posamezni politični okraji na Kranjskem.

Radovljica ima 34.000 ha smrekovih, 6000 ha bukovih in 11.945 ha mešanih gozdov, v katerih prirase na hektaru povprečno letno 2,4 kubičnih metrov, in sicer 70 % stavbnega lesa pa 30 % drv;

v logaškem okraju je 20.750 ha jelkovih in smrekovih, 11.500 bukovih in 32.498 ha mešanih gozdov, pa 3 kubične metre prirastka na hektaru, in sicer 65 % stavbnega lesa in 35 % drv; v Kočevju, kjer je 14.650 ha smrekovih in jelkovih, 15.200 ha bukovih in 13.295 ha mešanih gozdov, prirase 2,9 kubičnih metrov na hektaru, in sicer 49 % stavbnega lesa in 51 % drv;

v krškem okraju, kjer obsegajo smrekovi gozdi 5242 ha, bukovi 35.800 ha in mešani 2300 ha, je od povprečnega letnega prirastka 2,9 kubičnih metrov na hektaru 40 % stavbnega lesa in 60 % drv;

Rudolfovo ima 7272 ha smrekovih, 20.600 ha bukovih in 16.900 ha mešanih gozdov in 3 kubične metre letnega prirastka na hektaru, od ktere ga odpade 40 % na stavbni les in 60 % na drva;

*

v Črnomlju merijo smrekovi gozdi 737 ha, bukov 9500 ha in mešani 2500 ha in je od letnega prirastka 2,7 kubičnih metrov na hektaru 35 % stavbnega lesa pa 65 % drv;

Litija ima 5966 ha smrekovih, 17.989 ha bukovih in hrastovih in 11.994 ha mešanih gozdov, od povprečnega letnega prirastka 2,1 kubičnih metrov na hektaru pa je porabno le 29 % za stavbni les, 71 % odpade v drva.

Zakaj sem navedel te suhoparne številke? Ker prav enostavno dokazujejo, da povsod, kjer prevladujejo listnati, oziroma bukov gozdi, prirase mnogo več lesa za drva, kakor pa stavbnega lesa, ki je merodajen za dohodke gozdov. Iz tega sledi, da donajajo pri sedanjih tržnih razmerah za les bukov gozdi nerazmerno manj, kakor igličasti ali mešani.

Sicer pa vsak gospodar ve, da je jelov les vsaj 3 krat toliko vreden kakor bukov in dobro mu je znano tudi, da hitreje dorase. Marsikteri se je gotovo že prepričal po lastni skušnji, kaj pomeni razlika v teži obeh lesnih vrst in ve, da se bukovih drv, iz oddaljenih gozdov skoraj ne izplača voziti. Suh bukov les je za tretjino težji od suhega jelovega, pri surovem lesu je pa razlika še večja.

Res dobi mali gozdni posestnik iz bukovega gozda za dom potrebno kurjavo in steljo, tudi morda še napravi kak voziček drv, da jih proda v bližnje mesto. To so pa že vsi njegovi dohodki iz bukovega gozda, kajti bukovega drevja porabnega za hlode, iz katerih bi se žagale deske ali tesali železnični pragovi, kakor v velikih graščinskih gozdih, ni v naših kmečkih gozdih skoraj nič več in ga pri sedanjih gospodarskih odnošajih tudi vprihodnje ne bo.

Če rabi tak posestnik jelov stavbni les za strešni stol ali kaj takega, ga mora drago plačati in včasih od daleč pripeljati. Če bi pa imel namesto čistega bukovega gozda mešan gozd, v katerem bi med bukvami raslo tudi primerno število smrek, jelk in drugega dragocenejšega lesa, bi dobival iz njega prav tako potrebna drva in grabil listje in od časa do časa bi lahko prodal toliko boljšega drevja, kolikor bi ga ne rabil za dom.

Zato mora vsak v resnici napredni gospodar, posebno na Dolenjskem, kjer so, kakor je razvidno iz navedenih statističnih podatkov, bukov gozdi v pretežni večini, skrbeti, da se izpremene polagoma v mešane gozde, ki bodo zadostovali vsem njegovim potrebam in trajno pomnožili dohodke.

Bukev, ki daje najboljša drva in izvrstno steljo, ktere se pri sedanjih gospodarskih razmerah nikakor ne more pogrešati, se mora seveda ohraniti. Pa tudi zato se je, zlasti na naših večinoma kraških in apnenih tleh, ne sme zatreti, ker izmed vsega drevja, izvzemši jelko, ki ji je v tem oziru enaka, najbolje varuje gozdni svet, na katerem rase in ga ohrani rodovitnega.

Med bukovino jako dobro uspevata smreka in jelka, če se s primernim oskrbovanjem doseže, da rasejo vsporedno in ena ne prerase drugih. Tudi jako hitro rastoči ameriški bor (*Pinus strobus*), ki so ga v zadnjem času ponekod pri nas vpeljali, se priporoča izmed igličastega drevja, posebno za kraški svet.

Marsikje pa se zaseje v bukovih gozdih razno žlahtno listnato drevje: hrast, pravi kostanj, javor, jesen, brest itd. To drevje bo umen gospodar skrbno varoval in ga kolikor mogoče pospeševal, dobro vedoč, da si stem snuje nekaj zaklad za izredne potrebe. In še eno drevo je, ktere ga se pozna pri nas le kot sadno

drevo in sadi po vrtih in ob cestah, ktero naj bi se pa razširilo zaradi dragega lesa, ki presega v ceni vsak drugi, tudi na pripravnih krajih bukovih in drugih gozdov. To je oreh.

Vprašanje je zdaj kako naj izpremenimo bukov gozde v mešane?

Na mnogih krajih so se zasejale v bukov gozde, daleč sem iz drugih gozdov od kakih semenjakov smreke, ki si pa ne opomorejo, ker so preveč obsenčene, ker jih ubija kap in ker jih vedno poškodujejo, ko grabijo listje. Takoj bi pošinile kviško, če bi se pri sekanju drv malo ozirali nanje in bi na takih mestih gozd primerno izredčili.

Mnogo let sem opazoval staro košato jelko, ki je samevala sredi bukovine, ktero so svojčas nekoliko izsekali. Daleč naokrog se je zasejal od nje bujen zarod, v bližini pregost in že visok, dalje proč redkeji in vedno nižji. Staro jelko so pozneje posekali, če so zdaj tudi bukov gozd tam okrog zopet izredčili, da dobe mlade jelke duška, ne vem. Želeti bi bilo in za lastnika brez dvoma zelo koristno.

V takih slučajih torej je izprememba lahka, treba je le naravni razvoj od časa do časa s pametno previdno uporabo sekire malo podpreti.

Drugače je v bukovih gozdih, kjer ni nikakega drugovrstnega prirastka. Tam si mora pomagati gospodar s saditvijo, oziroma setvijo, da vzgoji mešan gozd.

V hribih in bregovih, kjer mora biti svet vedno kolikor mogoče obraščen, da ostane rodovit, se bukov gozdi v ta namen le primerno izredčijo, ko se prebiraje sekajo drva za domačo potrebo ali za prodajo, nastale majhne goljave med drevjem pa spomladi sproti zasade s smrekami.

V nižavah, na rodovitnih tleh se bukov gozdi v to svrhu lahko tudi v manjših oddelkih na čisto sekajo in zasade s smrekami.

Najbolje je, če je primešana smreka bukovini posamezno, posebno kjer so tla povsod enaka in če se jo sadi na redko, v razdalji kakih 2 do 3 metrov. Če so tla jako različna, kakor na kraškem svetu, kjer se nabere v kotlinah najrodovitnejša prst, se vzgoji smreke tudi skupinoma med bukovjem, tako, da se menjava čista bukovina s čisto smrečino. V tem slučaju se zasadi smreke gosteje, po 1,2 do 1,5 metra narazen. Nikdar naj se pa ne primeša smreke skupinoma v gorovju, kjer so nevarni viharji, temveč vedno le posamezno.

Nekoliko manj se izredči bukov gozde za jelke, ker prenesejo veliko več obsenčenja kakor smreke. Jelke se navadno ne sadi, ampak kar na mestu poseje. Najbolje jih je sejati mestoma, in sicer se na prostorih, ki naj bodo po 30 do 40 cm v četerokotniku veliki in v razdalji kakih 3 m enakomerno po gozdu razvrščeni tla nekoliko zrahljajo in precej gosto posejano seme po 1 cm globoko zagrebe. Seje se v jeseni meseca oktobra takoj ko se dobi sveže seme, spomladnja setev se ne obnese, ker se seme čez zimo zelo pokvari. Setvam so jako nevarne miši in prav dobro je, če se seme pobarva v dosti močni raztopini minija, znane rdeče barve, ki se dobi v vseh večjih prodajalnah. Takega semena se miši ne lotijo.

Jelke, ki včasih pregosto vscale na kakih mestih, se pozneje po 2—3 letih posadi drugam, kjer manjkajo.

Take nasade in setve je treba dobro nadzorovati in največkrat že od 2. do 3. leta naprej pridno trebiti, kajti na rodovitnih tleh se zaseje ali požene iz štorov posekanega drevja gosta bukovina, med njo pa se na-

seli razen gozdni plevel. Smreke in jelke se torej kmalu zaduše, če se jih ne oprasti. Če se namerava vzgojiti smreke in jelke posamezno primešane bukovini, se od bukovnega naraščaja, ki v prvi mladosti posebno bujno rase, iztrebi le toliko, da ne ovira smrek ali jelk; kjer se pa te hoče imeti skupinoma primešane, se pri trebljenju v skupinah bukev čisto izseka.

Trebiti se mora največkrat, in sicer vedno poleti, ko je plevel in drevje, kterege se hoče zatreti, najbolj v soku.

Če se to delo opusti in ne zadržuje bukovine, ki je v mladosti hitreje rasti, prerase tako smreko kakor jelko in jih zamori. Videl sem smrekov nasad, na tleh čisto posekanega bukovnega gozda, kterege je samorasla mlada bukovina, na rodovitnejših in vlažnejših mestih tako popolnoma zatrla, da je le tu in tam še kak ostali smrekovi pritlikovec pričal o bivšemu nasadu.

Pozneje se mora take mešane gozde previdno izredčevati in pri tem skrbeti, da se bukev na račun igličastega drevja preveč ne razrase, ampak da se ustvari pravo razmerje o množini vsakega drevja. Popolnoma zadosti je, če se vzgoji bukovnega drevja eno tretjino, dve tretjine naj bo pa smrekovega ali jelkovega. Globoko vkoreninjena bukev bo varovala v takem mešanem gozdu, smreko in ji bo opora proti viharju in snegu, ohranila bo enako jelki rodovitna tla in bo jamčila v bodoče za naravno ponaditev gozda; smreka bo pa izdatno povzdignila dohodke.

Smreka in jelka med bukovino izdatno uspevate, se hitro debelitate in napravite tako lepa, gladka debela, kakor v čistih gozdih.

Končno še nekaj opazk za posestnike, ki bi hoteli vzgajati med bukovjem orehe, kistanje in hraste.

Orehi zahtevajo milo obnebje in zavetje proti mrzlim vetrovom, pa dosti rodovitno, rahlo, svežo in pred vsem globoko zemljo. Posebno jim ugajajo apnena ali peščena ilovnata tla, ki vlage preveč ne zadržujejo. Na takih tleh orehi dobro uspevajo in se v prvi mladosti počasi, kasneje pa hitro razvijejo.

Našemu domačemu orehu se deblo, kakor znano, že nizko doli razdeli v obsežni košati vrh in to rast oreh tudi med drevjem veliko ne izpremeni. Vzgaljal naj bi se v gozdu na priličnih mestih po dolinah in kraj potokov. Za seme se izbere prav tankolupinaste orehe in se jih prezimi na zavarovanem kraju v vlažnem pesku. Spomladi se jih poseje na vrtu 5—6 cm globoko in 8 cm narazen. Sadike se drugo pomlad, torej enoletne, presadi na določeni gozdni kraj in jih zakoliči. Korenine se jim ne sme veliko prikrajšati.

Mnogo večjo pozornost, kakor naš oreh, zasluži njegov sorodnik iz Severne Amerike, črni oreh (*Juglans nigra*), ki je pravo gozdno drevo. Glede podnebja in zemlje je enak našemu orehu, les je pa še dražji in drevo napravi v gozdnem sklepu ravna, gladka in dolga debela. Po dosedanjih izkušnjah se črni oreh v naših gozdih izvrstno obnese in hitro rase, zato bi bilo umestno vzgojiti ga v bukovih gozdih.

Okroggle, neužitne orehe za seme se dobi pri vseh trgovinah z gozdnim semenom (Julius Stainer, Dunajsko Novomesto; Wallpach-Schwanenfeld, Inomost; Bela Feragó, Zala-Egerszék, Ogrsko itd.) Seje se jih spomladi naravnost v gozdu; bolje je pa, da se vzgoji, kakor pri našem orehu, sadike in te enoletne presadi v gozd, na goljave med bukovjem. Ker imajo orehi jako debele trde lupine, vskale počasi in pozno in mnogo sadik ne oleseni dosti do zime. Nekteri orehi celo šele drugo spomlad vskale. Temu se odpomore, če se nabavi seme

v jeseni in hrani čez zimo na prostem v pesku in gnoju, pokrito z listjem in slamo. Tako pripravljeno seme vskali enakomerneje in hitreje.

Izmed drugih ameriških orehov so se izkazali za naše gozde najsposobnejši in se priporočajo: sivi oreh (*Juglans cinerea*), beli hickory-oreh (*Carya alba*) z zelo okusnim plodom in grenki hickory-oreh (*Carya amara*). Vzgoje se tako, kakor črni ali naš domači oreh.

Pravi kistanj se glede zemlje in podnebja ujema z orehom, le da se zadovolji še z manj rodovitno zemljo, če je dosti globoka. Plitva apnena tla in mokri kraji niso zanj.

Na prostem se razdeli deblo, enako našemu orehu, v košat vrh, v gozdu pa zraste v vitka, gladka in dolga debela. Prva leta rase počasi, potem pa izredno hitro pošine kviško.

Seje se ga naravnost v gozd v 5—6 cm globoke jamice, ali se pa vzgoji sadike. V to svrhu se seme kar v bodičastih skledicah prezimi, spomladi izlušči in v kakem vrtnem kotiču po 4—5 cm globoko in kakih 8 cm narazen poseje. Že prih danj pomlad se presade sadike na odmenjene jim gozdne prostore ter se jim pristavi količe, da se jih kasneje lažje najde.

Posebno dobro ugaja družba bukev tudi hrastu na dosti globokih in svežih tleh, ktere mu bukev obseščuje in gnoji. Hrast se večinoma seje kar v gozde, vzgoji se pa tudi lahko, kakor pri kistanju, s sadikami.

* * *

Gozdarsko društvo za Kranjsko in Primorsko, ki skrbno zasleduje gozdne odnose naših krajev in je že mnogo storilo za povzdigo gozdov, je na svojih zborovanjih leta 1911. in 1912. razpravljalo vsestransko vprašanje o izpremenitvi dolenskih bukovih gozdov v igličaste in mešane gozde in je sporočilo z dne 28. grudnia 1912 c. kr. deželni vladi v Ljubljani sledeči sklep:

„Gozdarsko društvo za Kranjsko in Primorsko priporoča izpremenitev bukovih gozdov v mešane gozde igličastega in listnatnega drevja; izvrši naj se pa to v malih gozdnih posestvih iz gozdorejnih ozirov večinoma le s prebiralnim pomlajevanjem.“

V utemeljitvi tega sklepa se izrecno povdarja, da naj se mešani gozdi ne vzgoje le z igličastim drevjem, temveč na pripravnih mestih tudi z žlahtnimi listovci, posebno s hrasti, kistanji, potem bresti, jeseni, orehi itd. —

IV.

V dobro umevani skrbi za povzdigo gospodarstva v kranjskih gozdih, ki zavzemajo skoraj polovico dežele (Kranjska meri 995.60 ha, od tega rodovitnega sveta 951.300 ha pa 441.967 ha gozdov), namerava deželni odbor nastaviti lastnega gozdarskega uradnika, oziroma potovalnega učitelja in je razpisal lansko leto natečaj te službe.

Kdor pozna gozdne razmere na Kranjskem in je proučil gozdarsko važnost gozdov, pozdravljal je ta velepomemben korak z željo, da bi se našla za to mesto čimpreje pripravna moč.

Glavna naloga tega strokovnjaka bo seveda poljudni pouk v gozdarstvu.

Vsakdo pa ve, kako težko je pridobiti našega kmeta, za vsako njemu dosihdob neznano gozdarsko preuredbo. V takih rečeh do skrajnosti nezaupljiv in konservativen, se hoče na lastne oči prepričati, če je to, kar se mu priporoča, zanj tudi res koristno. Ko je

pa spoznal korist kake novosti na zgledih, se je prav gotovo z vso vnemo in podvzetnostjo oprime.

Pri gozdih se vidi to najbolje v obližu dobro oskrbovanih veleposestev. Kmetje vobče niso posebni prijatelji umetnega pogozdovanja. Ko pa opazujejo v grajskih gozdih ta dela, pri katerih mlajši mnogokrat sami sodelujejo in se uverijo o lepih uspehih, poizkusijo to kmalo tudi v lastnih gozdih. Večkrat sem imel priliko videti tik lepih graščinskih gozdnih nasadov po istem vzorcu izvršene, prav tako lepe kmečke.

Z ozirom na to dejstvo, si dovolim že naprej omeniti, kako bi se dal uspeh gozdarskih predavanj najizdatneje podpreti, z razmeroma malimi stroški. Za poljedelstvo, živinorejo in skoraj vse druge gospodarske stroke se vzdržujejo vzorne naprave, da se gospodarji pouče in jih posnemajo. Zakaj bi se ne ustvarilo na primernih krajih tudi zglednih gozdov in ne pokazalo dejansko, kako naj se gozde vzgaja? Tu bi se kaka gozdna goljava vzorno in z najprikladnejšim drevjem zasadila, tam kak mlad gozd pravilno iztrebil ali izredčil, zopet drugje bi se izpremenil bukov gozd v mešanega, oziroma podсадil z igličastim in drugim drevjem itd. Da bi bil uspeh očividnejši, bi se majhen del enako zaraščenega gozda, na istih tleh, prepustilo naravnemu razvoju.

V očigled ugodnosti, da se jim vzgoji lep gozd, bi prepustili lastniki brez dvoma radi pripravne dele v to svrhu. Zagotoviti bi se pa moralo seveda primernim načinom in za daljšo dobo, da se bo dotični gozd oskrboval in vzgajal po navodilih deželnega gozdarskega uradnika, oziroma, da se to prepusti njemu. Zelo hvaležna zemljišča za to bi bile med drugimi od agrarne komisije nadrobno razdeljene „gmajne“, po katerih se je dozdaj prav pogosto naravnost roparsko gospodarilo in ki so mnogokrat zaraščene z neprodinim grmovjem in pritlikavim drevjem ali pa prave pušče. Iz skušnje vem, kake gozde se da ustvariti z umnim gospodarstvom na teh „gmajnah“ v kratkem času in z malim trudom.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko društvo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vpraševalovo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisma priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 173. Velik stroš k pri obdelovanju vinogradov so koll, ki jih je še za drag denar težko dobiti, postavljanje tudi veliko stane in istotako vsa dela, ki so s tem združena. Pri nas imajo nekteri svoje trte že na žicah privezane, kar je zelo ugodno in je obdelovanje lažje in ceneje. Seveda stane žica prvo leto veliko denarja, pa tudi s koll, na ktere je žica napeta so sitnosti. Ti koli morajo biti hrastovi, če naj dolgo drže in so seveda dragi. Ali bi kazalo za pritrjenje napete žice v vinogradih postaviti stebre iz betona? (F. D. v L.)

Odgovor: Stebri od betona, ki so ojačeni z železom, ki so torej iz železo-betona, so prav primerni za vinograde. Takli stebri ne stanejo več kakor hrastovi in če so prav narejeni, imajo takorekoč neomejeno trpežnost.

Vprašanje 174. Kuhal sem žganje iz vinskih tropin v brzoparilniku, ki je prirejen tudi za kuhanje žganja. Žganje pa ima nek neprijeten, oster okus, ki prihaja bržkone od kotla, ki ni iz bakra, kakortudi ne kapa in hladilna cev. Ali prihaja oster okus žganja morda od železa ali železne rje? (A. M. v D.)

Odgovor: Železo in rja sta neraztopljiva in pri pretakanju sploh ne prideta v žganje; kvečjemu pride vanj neraztopljena rja, ga naredi sicer motno, ne da mu pa nikakega slabega okusa. To se pa pri Vas ni zgodilo, kajti vzorec poslanega žganja je popolnoma čist. Vaše žganje ima zato oster okus, ker so bile tropine morda premalo z vodo razredčene in so se prismođile ali pa ker ste žganje kuhali na premočnem ognju, kar je povzročilo, da so se prekapale tudi snovi, ki so le pri veliki vročini prekapljive. Priporočamo Vam žganje prekuhati, in sicer ga zmešajte z vodo, potem ga pa prekapajte počasi, pri majhnem ognju in pri dobrem, hitrem blajenju.

Vprašanje 175. Nameravam svojo njivo, ki leži poleg sosedove, pogozditi. Zato vprašam, če smem njivo pogozditi tik do sosedove njive, če pa ne, koliko širok prostor moram pustiti nepogozden? (L. P. v D.)

Odgovor: Glasom § 1. kranjskega deželnega zakona z dne 21. februarja 1912, ki je veljaven seveda samo za kranjsko deželo, take njive poleg sosedove ne smete kar tjavendan pogozditi, ampak morate to preje naznaniti politični okrajni oblasti, da o tem obvesti lastnike sosednjih poljedelskih zemljišč ter jih hkratu opozori na pravico, pristojeko jim po § 2. tega zakona. Ta paragraf slove: „Lastniki sosednjih poljedelskih zemljišč imajo pravico predlagati pri političnem okrajnem oblastvu v teku šestih mesecev od dne obvestitve, naj se lastnik parcele, ki jo hoče pogozditi, primora, da bo na primerno širokem robu zasadil nizek gozd in ga na kratko dobo sekal, ako bi njih zemljišča valed zasenčevanja ali preraščanja korenin utegnili škodo trpeti.“

Vprašanje 176. Zakaj imajo letos moji prasiči v črevih gliste, v prav obilnem številu? Kako naj ravnam, da preženem prasičem gliste? (F. R. v P.)

Odgovor: V prasičjih črevih živi navadna glista (*ascaris lumbricoides*), ki je ista, kakor pri ljudeh, zlasti pri otrokih. Prasiči so gliste na en ali drug način nalezli. Domača sredstva proti glistam pri prasičih so: pokladanje želoda, kislega mleka, zelja ter repe, potem pokladanje ostre redkvice in česna. Tudi pokladanje sladkih snovi, kakor n. pr. korenja ali sladkorja prežene gliste, ki sladkorja ne morejo trpeti. Odtod prihaja napačno mnenje, da otroci zaradi zauživanja sladkorja dobe gliste. Če glistovi otroci zauživajo sladkor, gredo gliste od njih v obilnem številu, in navadno se jih šele takrat zapazi. Torej ni sladkor vzrok glistavosti, ampak sladkor gliste le prežene. Poleg imenovanih sredstev je še mnogo drugih, hitro učinkujočih, ki jih pa dobite v lekarni le na živinozdravnikov recept in jih je po živinozdravnikovem navodilu rabiti. Poleg navadne gliste živi pri prasičih v črevih precej za želodcem še neka druga vrsta glist z imenom (*echinorhynchus gigas*). Jajca te gliste pridejo do razvoja le tedaj, če pridejo v ličinke, t. j. črve ali egrce rjavega hrošča, in če potem prasič na pašni take ličinke požre, postane glistav, kajti nadaljni razvoj te gliste je zopet mogoč le v prasičjih črevih. Zanesljivo sredstvo proti tem glistam sta bencin in pikrinovokislj kali. Zdravljenje je odločno prepustiti le živinozdravniku.

Vprašanje 177. Kako se v pričetku uspešno zdravi bramor pri govedih? (V. G. v K.)

Odgovor: Bramor je kostna bolezen, navadno na spodnji čeljusti govedi; povzroča jo neka gliva-cepljivka, ki po-

dobno raku razjeda kost. Če hočete bramor ozdraviti, morate to glivo korenito zatreti. To se pa doseže le v pričetku potem operacije po živinozdravniku, ki od napadene kosti odstrani vse ekužene in razjedene dele.

Vprašanje 178. Kdaj po skotitvi je umestno svinjo zopet dati obrežiti. (V. B. v O.)

Odgovor: Svinje nežlahtnih pasem se po porodu kmalu zopet bukajo in ravnotako tiste svinje žlahtnih pasem, ki imajo malo mleka, ki doje malo prasičev in ki ne hodijo dovolj na prosto. Pri obreženi svinji se mleko navadno prehitro suši, zato takojšnja obrežitev ni priporočljiva; prezre naj se vsaj enkratno, t. j. prvo bukanje po porodu. Za svinjo in za mladiče je bolje, če se doječa svinja ne buka, to se pa doseže, če ima svinja dovolj prilike za gibanje na prostem.

Vprašanje 179. Imam prav dobre kokoši, ki so vsako leto pričele takoj po golenju jajca nesti, letos pa ne prično, navzlic temu, da imajo gorak kurnjak. Zakaj kokoši ne neso jaje in kako naj odpomore tej nepriliki? (F. D. v S.)

Odgovor: Če so kokoši dobrega jajčarskega plemena, more biti vsepolno vzrokov, da ne prično nesti. Kokoši postanejo slabe jajčarice, če so si njih starši sorodni, če so vsled golenja oslabiljene, ker niso dobivale dovolj in prave krme, če se premalo gibljejo in če ne dobivajo zelene piče, pa premalo ali nič mesnatih beljakovin in rudninskih hranilnih snovi. Če Vaše kokošje plemo ni že pokvarjeno, potem skusite kokoši privedi do tega, da bodo nesle, z zadostnim gibanjem na prostem in s pokladanjem zadostne in primerne krme. Prav toplo Vam priporočamo pokladati ribjo moko. Zelena piča tudi veliko pripomore; v to svrhu položite na kak gorak kraj, n. pr. v kuhinji blizu okna repo, ki bo pogrnala zelene cime. Tako ozelenelo repo obesite v kurnjak z listjem navzdol, slab meter od tal in kokoši bodo z veseljem skakale proti njej in trgale zelenjavo. Na ta način kokoši ne dobe le zelene piče, ampak so tudi prisiljene, da se gibljejo.

Vprašanje 180. Kaj je vzrok, da špeh pri razpuščenju nad ognjem poka in kako se to zabrani? (I. K. v L.)

Odgovor: Pokanje špeha pri razpuščenju nad ognjem povzročajo ikre, ki se nahajajo v mehurčkih v špehu. Tekočina v mehurčkih se izpremeni v paro, ki z razpokom mehurček razganja. Če je špeh ikrast se ne da nič narediti. Važneje je prasiče pred ikravostjo varovati, saj so ikravi prasiči tudi človeškemu zdravju nevarni. O ikrah se morete poučiti v knjigi „Soseba Razumnika prasičereja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K.

Družbene vesti.

Današnja številka je zadnja v tem letu, prihodnja izide 15. januarja 1915. Še enkrat prosimo vse tiste, ki ostanejo še dalje družbeni udje, oziroma naročniki „Kmetovalca“, ki pa niso še plačali letnine, oziroma naročnine, naj jo izvolijo precej plačati. **Prvo številko prihodnjega letnika pošljemo brez izjeme vsem dosedanjim prejemnikom, zato pa prosimo, naj je nihče ne vrne, čeprav prestane biti ud ali naročnik, ker drugo številko pošljemo brez izjeme samo tistim, ki do tistega časa plačajo udnino, oziroma naročnino.**

Kazalo za letošnji letnik „Kmetovalca“ je sestavljeno in bo kmalu dotiskano. Ker pa ogromna večina

prejemnikov „Kmetovalca“ ne hrani in jim je torej kazalo nepotrebno ter bi si držba naredila le nepotrebne ogromne stroške, če bi kazalo poslala vsem prejemnikom, zato dobe to kazalo naknadno brezplačno doposlano le tisti, ki ga izrecno zahtevajo.

*** P. n. gg. družbene ude** vljudno opozarjamo, da so podružnični načelniki že dobili nabiralne pole za udnino za **l. 1915.**, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Prosimo p. n. gg. družbene ude, ki pri njih podružnični načelnik udnine ni pobral, da jo takoj načelniku izročijo. Nekatere ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj lažje urediti zadeve udov, kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

*** Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda,** oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane zvest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna. Glede na vsebino lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v prihodnjem letu izboljšali, bodisi glede količinskih kakor glede kakovosti.

*** Častita načelnikstva** podružnic in gg. družbene ude prosimo, da naj nam kolikor mogoče kmalu pošljejo svojo udnino, drugače se zadržuje razpošiljanje „Kmetovalca“ za leto 1915.

*** Vsako naročilo se pri sedanjih razmerah izvrši** le proti predplačilu ali po povzetju; družba v tem oziru ne more delati izjeme, ker tudi dobavitelji napram družbi enako postopajo. Naročniki in tudi načelniki podružnic, ki naročijo kmetijske potrebščine za svoje podružnice, naj družbi denar obenem z naročilom vpošiljajo, ali pa naj privolijo, da se vrednost pošiljatve povzame. Vse cene so razvidne iz »Družbenih vesti«. Najceneje izhajajo naročniki, če na podlagi nižje objavljenih cen sami izračunajo, koliko stanejo naročene potrebščine; njih vrednost naj družbi po poštni položnici naprej plačajo, kajti v tem slučaju si prihranijo dokajšnjo povzetno provizijo, ki jo železnica sicer zaračuna.

*** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7—100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje to gnojilo franko na vsako železniško postajo. Ker tvornici vreče primanjkujejo, naj naročniki po možnosti pošljejo svoje vreče ali pa naj izjavijo, da so zadovoljni stem, če jim tvornica pošlje gnojilo brez vreč, t. j. prosto naloženo. V tem slučaju dobijo pri vagonu 50 kron popusta za vreče.

Kalijevo sol po K 12/60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žilindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—14% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

(Nadaljevanje v inseratnem delu.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 21. decembra 1914.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše, c. kr. deželno vladno je zastopal g. dvorni svetnik vitez pl. Laschan, deželni odbor pa namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Evgen Lampe. Navzoči so bili odborniki gg.: baron Apfaltrern, Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Kosler, baron Liechtenberg, Piber, Rohrman in ravnatelj Pirc.

Predsednik je proglasil sklepčnost, otvoril sejo ter naznanil, da je predsedništvo v imenu kmetijske družbe podpisalo na račun pokojninskega zaklada družbenih uslužbencev 20 000 K vojnega posojila, ker se bodo državni popirji itak rabili za predpisano kaveljo pri pokojninskem zakladu, ktero je vsakih pet let založiti. Glavni odbor je vzel to na znanje in naknadno odobril ta korak predsedništva.

Predsednik je obširno poročal o družbenem denarnem stanju, ki je vsled vojne postalo zelo opasno ter je svetoval, kako naj družba bodoče leto gospodari, da bo mogla za silo izhajati navzlic dejstvu, da se od nikoder ni nadejati kake podpore. Predsednik je poročal, da je družba posebno zato prišla v stiske, ker ji niso bile nakazane že tri leta, oziroma dve leti tiste državne in deželne podpore, ki so ji bile zagotovljene. Kmetijska družba ima zaostankov na državnih in deželnih podporah tirjati okroglo 50.000 K; s temi podporami je upravičeno računala ter na podlagi zagotovljenih podpor sestavljala svoje letne računske zaključke in bilance. Bilance so bile seveda aktivne, a vsled izostanka teh podpor so postale pasivne. Glavni odbor je vzel predsednikovo poročilo na znanje in sklenil začasno opustiti gospodinjstvo šolo ter kmetijski knjigovodstveni urad; istotako tudi podkovsko šolo, če ji podpora ne bo pravočasno zagotovljena. Vrhutega glavni odbor sprejme vse one nasvete predsednika, ki merijo na to, da se po možnosti skrajšajo družbeni izdatki.

Glavni odbor je definitivno vpokojil obolelega II. družbenega ravnatelja Franciška Štuparja ter mu odmeril tisto pokojnino, ki mu gre na podlagi njegove službene pogodbe.

Tajnik je poročal o prometu z gospodarskimi potrebščinami; povedal je, da bo zaloga oljnatih tropin skoraj pošla, da se je vendarle posrečilo dobiti ribjo moko in da bo kazalo zopet imeti v zalogi sladkornata močna krmila. Modre galice se je posrečilo družbi dovolj dobiti proti temu, da jo je takoj sprejela in plačala. Vrhutega bo imela družba v zalogi tudi peroxid, ki je dobro namoestilo modre galice.

Tajnik je poročal, da so bili družbi ponudeni za kranjske kmetovalce iz vojaške konjske živinozdravnice v Gorici konji, ki niso več za vojsko sposobni, da je 17. decembra t. l. šel v spremstvu živinozdravnika-veščaka ponudene konje sprejet z namenom, da jih takoj plača in v Ljubljano prepelje. Ker je pa vojaška uprava večino konj smatrala za vojno nanovo sposobne in je ostalo za Kranjsko na razpolago le kakih 25 do 30 prav slabih in zelo starih ter majhnih konj, kakršnih naš kmetovalci nikakor ne morejo rabiti, je tajnik odklonil te malovredne in za kranjske kmetovalce popolnoma neporabne konje. Glavni odbor je vzel to poročilo na znanje.

Z ozirom na dejstvo, da nekateri mlinarji jemljejo neprimerno veliko žita, ki se pripelje v mline, kot plačilo za mleto in so kmetovalci ponekod izročeni na milost in nemilost nekterih odeduških mlinarjev, je sklenil glavni odbor prositi na merodajnem mestu, da se določi vsaj za čas vojne potom posebne cesarske narredbe višina mlevščine, ktere mlinar ne sme prekoračiti.

Vsled poziva kmetijskega ministrstva, naj družba izreče svoje mnenje o sredstvih, s katerimi bi bilo mogoče preprečiti prodajo ali kosaanje tistih zemljišč, ki bi jih zaradi vojnih razmer, zadolžitve in pomanjkanja delovnih sil ne bilo mogoče ohraniti, če bi gospodar v vojski padel, je glavni odbor po daljši razpravi določil vsebino odgovora na imenovani ministrski odlok.

Glavni odbor je vzel na znanje odlok kmetijskega ministrstva glede pospeševanja živinoreje v sedanjih vojnih razmerah, ki meri na to, da se živinoreja pospešuje brez denarnih podpor in da se predvsem gleda na veliko živinsko produkcijo brez posebnega ozira na plemo, kakovost in lepoto.

Na predlog družbenega podpredsednika g. kanonika dr. Lampeta je sklenil glavni odbor prositi c. kr. deželno vladno, naj se za časa vojne, t. j. dokler ni dovolj živinozdravnikov, ne ovira prva pomoč pri oboleli živini po domačih, praktično izvežbanih kmetovalcih in da naj se skuša najti pot, kako bi bilo vendarle mogoče prasiče cepiti proti rdečici pod nadzorstvom tistih živinozdravnikov, ki se nahajajo še v deželi.

Za nove ude so priglasi in se sprejmejo gg.:

Sodarska zadruga v Tacnu; Ožura Anton, posestnik v Osilnici; Bende Ivan, posestnik v Podlipi; Nemanič Anton, posestnik v Gor. Lokvici; Hočvar Martin, posestnik v Črešnjici; Šolsko vodstvo v Žetalah pri Rogatcu; Čančar Luka, posestnik v Rutah.

Važno za konjerejce. Komisija za nakupovanje rem nt v Celovcu želi od strani konjerejcev naznanila glede triletnih konj, ktere imajo spomladi 1915 odprodati. — Naznanilo se lahko zvrši po dopisnici, na kteri je napisati občino in vas, ime posestnika in število konj.

Razglas.

Oddaja za vojno nesposobnih konj,

ki je bila razpisana v zadnji številki »Kmetovalca«

se ne more vršiti,

ker c. kr. kmetijska družba ni bila v stanu sprejeti ji za vojno nesposobne konje.

V Gorici je namreč vojaška konjska živinozdravnica, v kteri je par sto konj, ki so večinoma določeni zopet za vojne namene. Družbi je bilo ponudjenih le kakih 25 konj v starosti od 17 do 20 let, ki so pa razen kakih 3 do 5 konj kolikortoliko primerne visokosti, vsi ostali le majhni konji v visokosti od 125 do največ 140 cm, zelo stari in za kmetiska dela sploh nesposobni, kajti naši kmetovalci nimajo za take majhne konje, če bi bili tudi kaj vredni, niti primernih voz in ne vprežne oprave. Kmetijska družba je sprejem teh malovrednih in za nas nesposobnih konj odklonila.

S tem razglasom je razveljavljen tozadevni razglas v zadnji številki »Kmetovalca«.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Vabilo

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Gorenjah pri Postojni dne 24. januarja 1915 ob treh popoldne v hiši predsednika.

SPORED:

1. Poročila načelnštva
2. Pregled računov za l. 1914.
3. Posvetovanje zaradi nakupa raznih kmetijskih potrebščin.
4. Pobiranje udnine zaostalih udov.
5. Razni predlogi.

Kmetijska podružnica v Gorenjah,

dne 26. decembra 1914.

Ivan Jurca, načelnik.